

Budapest, 1881. szeptember 15-én.

Előfizetési ár :

Egész évre ..... 3 fjt
Félévre ..... 1 fjt 50 kr.

9. sz.

Megjelen minden hó 15-én.

Hirdetések soronként 10 kr.

IV. ÉVFOLYAM.

Megrendelhető minden
póstahivatalnál és a szer-
kesztőségénél Budapesten
az állatorvosi taninté-
zetben.

Mindennemű közlemények a
szerkesztőhöz intézendők.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny,
a magyarországi állatorvosegylet tulajdon közlönye.

Ez idei szerkesztő : **Nádaskay Béla**, tr.

Tartalom : Jegyzőköny 1881. szept. hó 10-én tartott ülésről. — A gyakor-
lat köréből. — Kisebb közlemények. — Különfélék.

Jegyzőkönyv

*a magyarországi állatorvosegylet bizottmánya 1881. szeptember
hó 10-én d. u. 3 órakor tartott üléséről.*

Jelen voltak: Tormay Béla kir. tanácsos elnök; dr. Zlamál Vilmos tanácsos,
dr. Thanhoffer Lajos trn, Nyiri Sándor főv. állatorvos, Schwenszky Armin
veszteglői vizsgáló állatorvos, Kurtz Ferencz főtankovács bizottmányi tagok
és dr. Nádaskay Béla titkár.

Elnök Tormay B. tanácsos megnyitja az ülést, kiemelve
hogy most már, midőn az új állatorvosi intézet helyiségében
üdvözölheti az egyletet, a rendszeres egyleti működés is meg-
kezdhető leszen, e czélből felkéri a bizottmányt, határozná el,
mily módon véli legczélszerűbbnek a szakülések tartását havon-
kint-e, s különösen hányszor havonkint? Szólló ugy véli, hogy
esetleg készen levő értekező felolvasások különös, az elnök által
meghatározandó napon tartatnának.

Miután egyhangulag elhatározottatott, hogy a szakülések
havonkint e g y s z e r tartandók, —

Zlamál tanácsos oda nyilatkozik, hogy külön értekezlet
1—2 nappal előbb jelentessék be az elnöknek, a ki aztán mind-
annyiszor tüzze ki annak megtartására a napot.

Elnök is ezen nézetet osztja s a Zlamál tanácsos által feladatukra nézve részletezett, u. m. egyrészt a szaklapokban s egyéb szakirodalomban felmerülő, s a praxisban előforduló új dolgokat tárgyalandó szakülések, másrészt különösen előadandó értekezletek tartásának idejét egybeolvasztani kívánná s miután némi mozgalmat obajtana előidézni arra, hogy a közönség érdeklődése felkeltetvén, kívülről mintegy foglalkozó tagokat is nyerjünk, kik résztvennének majd az értekezésekben, — megállapítani kéri, valjon a hónap meghatározott napján-e vagy tán az elnök által kitűzendő napon tartassanak az ülések ?

Miután dr. Thanhoffer tnr. a mellett szól, hogy az ülések az elnök összehívására illetőleg kijelölésére tartassanak, mert öneki van arról tudomása van-e tárgy avagy nincs, mely utóbbi esetben az összejövetel fölöslegessé válnék; —

egyhangulag kimondatik, hogy: a szakülések havonként egyszer, az elnök által meghatározandó napon tartassanak.

2. Elnök Tormay B. tanácsos Hunyad és Torontál megye közönségének átíratát közli, két állatorvosi állomás üresedéséről melyek mindegyike 400 frt évi fizetéssel és 100 illetve 200 lrt utiátalánnyal van összekötve, elnök ezen s hasonló tárgyaknak az egylettel illetve a bizottmánnyal való közlése által arra törekszik, hogy jó állomásokra jóra való egyének ez oldalról leendő ajánlások útján is juttassanak; mert ez uton ugy az állat-egészségügynek valamint az állatorvosoknak is szolgálatot tenni vél.

Az összes bizottmány egyhangulag osztja eme nézeteket; azonban nagy sajnálattal veszi tudomásul az illető állásokkal egybekötött fizetések vajmi csekély voltát, kiváltképen tekintettel azon körülményre, hogy egyrészt a hivatalos teendők mellett, ha azokat lélekismeretesen akarja teljesíteni, az illető állatorvos nem igen jut időhöz a magángyakorlat üzésére, amire a műveltebb, bővebb előképzettségű egyén ily fizetéssel szemben utalva van, míg másrészt az egészségrendőri tekintetből oly fontos állat- és húsvizsgálat mint u. n. mellékjövedelem ez irányban a magángyakorlatot alig pótolhatja.

Miután még Zlamál tanácsos ezekre azon megjegyzést teszi, melyszerint alig reménylhető hogy valaki, kivált családos

ember, kész legyen, még jobb fizetés esetében is magát a választás szeszélyének kitenni, hogy tán 3 év múlva ismét másüvé költözködni kényteleníttessék, s nem csodálja, hogy az ez irányu első pályázat sikertelen maradt, —

a bizottmány oda nyilatkozik: ámbár melegen óhajtja, hogy a fenebb említett megyék közönsége minél derekabb s minél alkalmasabb egyént nyerjen, ezt mégis az illetők irányában tett nagyobb követelésekkel s a felhozott körülményekkel szemben, alig meri reményleni.

Zlamál tanácsosnak a tiszti állatorvosok kineveztetése iránt tett fel szollalása ellenében Tormay B. elnök kívánja, hogy az különös szakértekezleten kimeritőn tárgyalandó s ebből kifolyó felterjesztésnek anyagát képezze.

Thanhoffer tnr. ennek kapcsában az állategészségi törvényeket illetve tesz kérdést, a mire Elnök a Zl. tanácsos fejtegetésével egyező értelemben felel, kiemelvén, hogy a codificatio a kormányt illeti.

Ezután a titkár felolvassa Csizmadia József perkátai állatorvos urnak egy kérdését, a melyre, Zlamál tanácsos észrevétele után

Elnök Tormay tanácsos felel s azt véli, hogy lehetnek esetek (pl. szakkérdések, díjazások s hasonlók) melyeket az egylet illetve a bizottmány elé lehetne hozni; de van igen sok más tárgya melyekkel ezt tenni nem lehet.

Felolvastatik Kaiser Sándor kassai állatorvos ur levele, melyben az állami állatorvosi állomások iránt tételik kérdés, a mire Elnök azzal válaszol, hogy az állami állatorvosi állomások voltak a hiv. Közlöny-ben hirdetve. Ezzel kapcsolatban titkár felhívja a bizottmányt, hogy kérje fel Elnököt, miszerént tenne felterjesztést a nagym. minisztériumnál aziránt, hogy minden, az állatorvosokat illető s köztudomásra juttandó tárgyat másolatban a szaklap szerkesztőségének is megküldeni kegyeskedjék.

Elnök igéri, hogy erre vonatkozólag felterjesztést fog tenni.

Az egylet vagyoni állapotára, a tagokra s a lapra vonatkozó kimutatások felolvasása után Elnök kérdést tesz váljon helyeselné-e a választmány, hogy az egyl. közlöny utolsó számához melléklet adassék ? — közhelyesléssel elfogadtatik, — to-

vábbá: hogy a nmélt. minisztériumhoz kérés intéztessék aziránt, hogy a tenyészállat vásárról kiadandó ismertetésből 200 példányt az egyleti tagok számára a bizottmánynak adományozni kegyeskedjék, a mi élénk helyesléssel fogadtatik.

Nyiri Sándor ur bizottm. tag a nagygyűlés megtartása iránt tett kérdésére az Elnök által tett azon indítvány fogadtatik el, mely szerént a legközelebbi nagygyűlés januárra készítessék elő, azontúl pedig mindig szeptember hóban tartassanak azok.

Egyéb tárgy nem lévén, az ülés befejeztetett.

Budapest 1884. szept. 10.

dr. Nádaskay Béla,
titkár.

Kisebb közlemények.

Az alantabb irt hir alkalmával érdekelni fog azon előadás, melyet Pasteur az ez éven Londonban székelv V. nemzetközi orvosi corgressuson tartott. Ez előadást az „Egyetértés” terjedelmesen közli. Mi különösen azon részét emeljük ki, mely a vírus szelidítését czelőző eljárásra vonatkozik; Pasteur emez előadása folyamában folytatva így szól:

„Előadásom folyamában gyakran fogom használni e kifejezést Virus-művelés (Virus culture) épen úgy, mint a hogy használtam korábbi munkálataimban e kifejezéseket: „A tejgeranyagának s a vajsav Vibrioknak művelése.” Ennek magyarázatára szolgáljon a következő: A kellő elővigyázzattal mártsuk egy finom üvegpálcza végét egy a szárnyas-kholerában épen elpusztult állat vérébe érintsünk ennek a végével meglehetősen tiszta tyuklevest, mely 115 C° mellett előbb természetlenné tétetett, és pedig oly formán, hogy sem a küllevegő, sem az edény által a csirák be ne juthassanak. Ha az így érintett leves egy kis lombikban hevitetett 25—35°-ra rövid idő mulva zavaros lesz és telve apróbbnál-apróbb mikrobiákkal, melyek gyakran oly kicsinek, hogy még erős nagyításnál is csak pontoknak tünnek fel.

Ha ezen folyadékából csak egy kis cseppet veszünk, csak oly nagyot, mint egy tüvékonyságu üveg pálcza végére feltapad, s ezzel ismét egy újabb mennyiségét természetlenné tett leves-

nek érintve valamely edényben, úgy az előbbi tünetény fog újra előállani.

Ily módon egy harmadik, vagy negyedik, de századik vagy ezredik kultur-lombikot elláthatjuk, s ezzel kevés óra lefolyása alatt a kultur folyadék zavaros lesz és telve apró organismusokkal.- 2 vagy 3 nap múlva körülbelül 30 C° mellett eltűnik a zavarodás, amennyiben az edény aljára csapadék ülepszik le. Ez arra mutat, hogy a kis szervezetek képződése megszűnt, s hogy mindazon apró testecskék, melyek a zavarodást előidézték, a fenékre üledtek. Ily állapotban elmarad a folyadék hosszú ideig — hónapokig — a nélkül, hogy a folyadékban vagy az üledékekben látható változás beállana, föltéve, hogy a küllevegő csíráinak behatolását meggátoltuk. Egy kis gyapot dugó megszüri a ki és betoduló levegőt.

Vegyünk már most egy ilyen kulturpraeparatumot, talán a századikat vagy az ezrediket a sorrendben és hasonlitsuk össze mérgező hatására nézve, egy a szárnyas kholerában elpusztult állat vérével, vagyis oltunk be 10 darab szárnyast egyenkint egy cseppecske infekeziózus vérrel, tiz másikat pedig ugyanazon mennyiségű felrázott kulturfolyadékkal. Csodálatos, hogy a tiz utóbbi ép oly gyorsan és ép oly symptomák mellett fog elpusztulni, mint az előbbieket s mindkét nembeli állatok vérében elpusztulások után, ugyanazon infekeziózus szervezeteket fogjuk fölfedezni. A vér és a kulturfolyadék virulenciájának ezen egyformasága egy látszólagos semmis körülménynek róható fel. 100 ilyen kulturfolyadékot csináltam a nélkül hogy az impraegnáló érintések között figyelembevehető időt lefolyni engedtem volna. És ebben rejlik a virulencia egy formaságának oka.

Ismételjük azonban kulturáinkat, mégis azon különbséggel, hogy az egyik kulturától a másikat mondjuk, hogy a 100-adikától a 101-edikig, 14 nap, a másiknál egy-két-három vagy 10 hónapnyi időközöt hagyunk. Ha most az egymásután következő kulturákat mérgező hatásukra nézve összehasonlítjuk, akkor nagy változást fogunk megfigyelhetni. 10 db. szárnyasnak beoltásánál azonnal fogjuk láthatni, hogy valamely kultura virulenciája a vértől, vagy egy előbbi kulturának az előbbi kultura mikrobájával ter-

mékenyítése között elég hosszú idő folyt le. Még többet mondok, azon megfigyelésnél azt is fölismertethetjük, hogy képesek vagyunk a kulturák virulenciájának különböző fokát előállítani. Az egyik készítmény 10 darab szárnyasból 8-at, egy másik 5-öt, egy harmadik egyet, és még egy másik már egyet sem fog megölni, daczára hogy a mikroba még tovább is kultiváltatik.

Valóságban, s ez nem kevésbé különös, ha mi ezen gyengített hatású kulturák mindegyikét további kulturáknak nagyobb időköz nélküli készítéshez kiindulási pontul veszszük, ugy ezen kulturák minden sora, a mérges hatás ugyanazon fokával fog birni, mint az, mely kiindulási pontul szolgált. És épen ugy ha virulencia már semmi további hatást előidézni nem képes.

Most csak az a kérdés, hogy milyen módon nyilvánuland az így szelidített mérge? A hatás csak helyi lesz és pedig többé kevésbé mélyreható elbetegedése az izomnak, hogy ha ilyen testrészt oltatott be a vírussal. Az izom tele lesz mikrobákkal, melyeket könnyű felismerni, minthogy a gyengített hatású mikroba, majdnem ugyanazon nagyság, alak és külsővel bírnak, mint a legmérgeesebbek.

De miért nem következik be az ilyen helyi elbetegedés után a halál? Ezen kérdésre egyelőre csak a tény konstatásával felelhetünk.

A helyi betegség magától többé-kevésbé gyorsan szűnik meg, a mikrobák absorbeáltak s ha ugy fejezhetjük ki magunkat, megemésztetnek és lassan-lassan visszanyeri az izom előbbi állapotát, s ekkor a betegségnek vége.

Ha olyan mikrobákkal oltunk melyeknek virulenciája semmi akkor nincs helyi megbetegedés sem, mert a vis medicatrix naturae azonnal kiválasztja, és itt látjuk tényleg az életerő ellenállási képességének befolyását, minthogy azon mikroba, melynek mérgező hatása semmi, önmagát szokszorosítja.

Jerünk egy kissé tovább és ott vagyunk az oltás (vaccination) elvénél.

Ha valamely szárnyas oly szelidített vírussal, mely az ő vitális resistentiája által fejlődésben megállapított, eléggé be-

teggé tétetett, úgy ugyanazon szárnyas semmi vagy csak átmenő bajokat fog érezni, hogyha virulens (mérgező hatású) vírussal oltatott be.

Tény az, hogy a halálos méregtől többé el nem fog pusztulni és hosszú ideig, néha egy évnél tovább is, a baromfiudvar szokásos ragályviszonyai mellett, a szárnyas kholera reá nem fog jönni.

Mi történt tehát eljárásunk ezen kritikus lefolyásánál, vagyis azon időben, melyet a két kultúra között hagyunk s mely a mérég gyengülését előidézte ?

Én be akarom önöknek bizonyítani, hogy az ezen időben beható ágens semmi egyéb, mint a levegő élenye. Semmit sem könnyebb bebizonyítani.

Állítsunk elő egy kulturát, egy kevés levegőt tartalmazó üvegcsőben, és forrasszuk be azt a gázfujtatóval. A keletkező mikroba csakhamar felhasználja a folyadékban s a csőben bezárt levegő élenyét, — de azután éllenynyel többé érintkezni nem fog. Ezen esetben hosszú idő alatt sem fognak a mikrobok virulenciájokból észrevehetőleg veszíteni. Tehát a mint látszik a levegő élenye a szárnyas kholera mikrobejainak virulenciáját eltávoztatja — vagyis talán modositja az állati testbeni fejlődő képességét. Vajjon nem oly általános törvény előtt állunk, mely a vírus minden nemére vonatkoztatható ? Milyen eredmények állhatnának ebből elő ?

Azon reménynek adok kifejezést, hogy ezen uton, minden virulens betegség oltóanyagát felfedezhetjük, és mi természetesebb, mint az, hogy az oltó anyagokról kísérleteinket azon betegségnél kezdjük, mely Franciaországban anthrax, Angliában splenic fever, Oroszországban sziberiai pestis, Németországban Milzbrand, Magyarországon lépfene vagy vérbaj név állat ismeretes. Ezen kutatásaimnál két fiatal tudós volt segélyemre, u. m. Chambrelaud és Roux urak.

Mindjárt kezdetben nehézségre akadtunk. Ugyanis az alacsony, szervezeteknek nem mindenike oszlik fel azon csirtestecskéké, — a minőnek én kezdetben, mint lehetséges fejlődésüket felállítottam. Nehány ragályos mikroba szinte nem teszi ezt, így van például a sörélesztőnél, melyet a sörfőződében közönsé-

gesen nem látunk kifejlődni, másként mint sejtoszlás által. Egy sejt előállít két vagy több sejtet csomókban, ezek elválnak s a folyamat újból kezdődik. Ily sejtekben közönségesen nem fedezünk fel valódi csirákat. A szárnyas kholera, mikrobeja úgy viseli magát, hogy az ilyen mikrobák kulturafolyadékai hónapokig is elállanak, a nélkül, hogy erejüket egy újabb kulturához elveszíténék, végre mint a sörélesztő, mely minden táplálékát elveszíté, tönkre megy.

Azonban az anthrakoidmikrobe egészen másként viseli magát a mesterséges kulturákban. Az állati vérben ép úgy, mint a kulturában, mint többé-kevésbbé osztott fonál jelenik meg. Ha azonban az ilyen vér vagy az ilyen kultura a szabad levegő befolyásának van kitéve, akkor a képződés első nemétől eltérőleg, 48 ora lefolyása alatt csirtestecsek keletkezzenek, melyek a fonalak hosszában többé kevésbbé szabályosan elosztott sorokban ülnek. Az ezen testecsek körüli minden anyag absorbeálva lesz oly módon, a mint én azt a selymérbetegségről irt munkámban egy táblázaton már előtüntettem. Lassan-lassan elvesztik összefüggésüket és csiraporrá válnak. Ha ezen testecseket csirázni, szaporodni engedjük, akkor a fonal alaku test ezen új kulturája sajtóságot virulenciát mutat fel. Ezen eredmény ugyis elérhető, ha ezen csirák az atmosphericus levegő hosszabb befolyásának vettetnek alá. Mi felfedeztük nemrég gödrökben, hova 12 év előtt lépfenében elhullott állatok beásattak és ezen anyagnak kulturája ép oly mérges volt mint valamely rögtön elhullott állaté.

Az anthrakoid-mikrobe a tyuklevesben 45° Celsiusnál már nem kultiválható, ellenben 42—43 foknál a kultura megy, anélkül azonban hogy spórákat adna le s ekkor a következő nagyon figyelemre méltó eredmények következnek : 4—6 hét alatt a kultura elhal vagyis hogyha vele tyuklevest impregnálunk ez terméketlen marad. Egész ezen ideig élet van a levegő és meleg hatásának kitett edényben. Ha a kulturák mérgező hatását 2 nap mulva, továbbá 4, 6, 8 stb. nap mulva vizsgálat alá vetjük, akkor azon észleletre jövünk, hogy a mikrobe kulturája jóval az elhalás előtt már elveszti teljesen virulenciáját, noha kulturképessége még mindig kifogástalan. Mindezen tünetmények egé-

szen hasonlók azokhoz, melyeket a szárnyas kholeránál tapasztaltunk. A meggyengített virulencia minden sora kultura által reprodukálható: és valóban, minthogy a lépfene nem következik be — mitnegy alsó anyagot képez a magasabb mikrobera nézve vagyis egy virust, mely szelidebb megbetegedést előidézni képes. Itt tehát van egy módszerünk, melynek segélyével a lépfene oltó anyagát előállítjuk. Önök már most befogják látni ezen eredmény praktikus fontosságát, a mi azonban benünket különösen érdekel, az azon körülmény, hogy ime birtokában vagyunk azon módszernek, melylyel virus vaccinékat előállíthatunk,

s mely a levegő élenyére, tehát oly kosmikus erőre van alapítva, mely midenütt feltalálható a földteke területén.

Sajnálom, hogy nem vagyok azon helyzetben, miszerint megmutasam önöknek, hogy ezen különbözőleg erős virusfajok miként nyerik vissza egy élettani műfogás által mérgező hatásuk eredeti maximumát.

Alig hogy a módszer, melynek segélyével a lépfene oltó anyaga nyerhető, köztudomású lett, siettek széltiben ennek alkalmazását a gyakorlati életbe bevinni, vagyis a betegséget vele megakadályozni.

Franciaországban minden évben körülbelül 20,000,000 frank értékű állat pusztul el lépfene miatt. Felhívtak, hogy az említett eredményeket nyilvánosan demonstráljam; 50 drb birkát adtak rendelkezésemre, — s ezekből 25 drb beoltva, 14 nap mulva mind az 50 drb a legmérgeesebb anthrakoid mikrobeokkal beoltatott; a 25 drb beoltott ellenállott, a másik 25 drb 48 óra lefolyása alatt lépfenében pusztult el. Ezen kísérlet óta minden időmet és erőmet arra kell fordítanom, hogy a gazdák kiválmalmainak eleget tehessek és nekik elegendő oltóanyagokat szolgáltassak, 14 nap alatt Paris környékén 20,000 db juh és nagyszámu szarvasmarha és ló lett beoltva. Ha időm nem lenne oly oly korlátozott, akkor a meggyengített virus két más fajtáját is tudomásukra juttatnám. Ezen kísérletek azonban időről időre a nyilvánosság elé lesznek bocsátva. Uram! Nem fejezhetem be a nélkül, hogy nagy megelégedésemet a fölött ki ne nyilatkoztassam, miszerint mint tagja a nemzetközi orvosi kongresszusnak

Angliában, — a beoltás legujabb eredményeit közölhetem oly

betegségről, mely a házi állatokra nézve talán borzasztóbb, mint a himlő az emberekre nézve. Oly terjedelmet adtam a beoltásnak, melyet a tudomány remélhetőleg mint oly érdemet fog elfogadni, mint a mily érdem nyilvánult azon elismerésben, mely Anglia egyik legnagyobb férfia, Jennernek jutott olytáyrészül. Mily szerencse reám nézve, hogy ezen halhatatlan nevet a vendégszerető London városában tisztelhetem."

A gyakorlat köréből.

Bőrkütegek ellen az osztr. állatorvosok egyletének közlönyében (8. sz.) keveréket találunk ajánlva, melyhez 5—10 grm. Naphtol, 5 grmm Glycerin és 100 grmm borszesz veendő.

Ennek kapcsában felemlítjük az „Orv. II. 33. sz.”-ből a következő adatokat: Kapossi tnr ajánlja e szert skabies, psoriasis, eccema ellen; Neisser m. tnr Lipcsében a Naphtolt illetőleg kimutatni iparkodik, hogy az nem oly ártalmatlan szer, a meny nyiben 1000 grmm súlyú nyúlnak bőre alá fecskendezve 1 grammra, 4500 grammos kutyánál pedig 1.5 grammra a halál néhány óra múlva beáll. Kisebb adag Naphtol után pedig haemoglobinuria következik be.

Kapossi tnr szerint a N. a bőrön át igen gyorsan szivatik fel, s a vesén által küszöböltetik ki, s már első alkalommal figyelmzettete, hogy azzal óvatosan kell bánni.

Jó tehát, ha ezt a gyakorlatában kísérletet tevő orvos szem előtt tartja.

Méhelőésés tehénnél. D o c k a 1 F. városi állatorvos (Prosznitz) közli, (Mschr. d. V. d. Th. 8. sz.) hogy szemben az uterus előésésével, melyet igen erős kitolatása mellett alig lehet visszahelyezni, azon ötletre jött, hogy Chloroform belégzést alkalmazzon, a mit egyvalamikor ajánlani olvasott volt. Ha tehát, — ugymond ő, — előésés van jelen s az már néhány órai tartamú, a mi nem ritkán fordul elő, s a visszahelyezés a tehén kitoló erőlködése miatt általában lehetetlen, akkor Chloroform belégzést alkalmaz, mire nagy erőltetés nélkül vissza helyezi az előesett volt uterus; s megjegyzi, hogy a Chloroform belégeztése után még sohasem állott be valami kellemetlen következmény.

A havi vakság gyógyítható czim alatt több hóval ezelőtt közölték a lapok s azokkal mi is *) Krisztofovicz eljárását illetve szerét a nevezett szembaj ellen. A bécsi állatorvosi intézetben Bayer dr. tnr kísérleteket tett a szerrel, mely mint emlékezőnk petroleum és carbolsavból áll, s azok alapján a következő ítéletet mondja:

1. A szer alkalmazása, kivált érzékenyebb állatokon, huzamosabban kényszer mellett is, csak igen nehezen teljesíthető.

2. Azt, valjon azzal a baj imétlődése elhárítható-e, nem lehetett meghatározni, minthogy az ismétlődések közt hetek-sőt hónapok múlhatnak, s annyi ideig az állatokat hely hiánya miatt nem tarthatták.

3. Feltéve annak lehetőségét, hogy általa kiujulás nem lép fel többé, mégis a kezelés, melynek következtében mindig, az állat érzékenységéhez képest, különböző mérvű, de mindenkor jelentékeny izgalom okoztatik, melynek következtében még az azelőtt tökéletesen ép szemem is a szemhártya fekélyedése és hegképződése állhat be, nem közömbös.

A Krisztofovicz által teljesen ártalmatlannak ajánlott gyógyeljárást a havivakság ellen tehát teljesen észszerűtlennek sőt veszedelmesnek kell mondani s alkalmazásától az állatorvosokat, úgy mint saját érdekükben az állattulajdonosokat is óvjuk. „Mschr. d. V. d. Th.”

Különfélék.

Pozsonymegye Dévény-Ujfalu községében a keleti marhavész e hó 10-én megalapítván, erről a törvényhatóságok tudomásvétel és közhírré tétel végett oly fölhívással értesítették, hogy az 1874. évi XX. törvényczikk, illetőleg ennek fogantatása iránt kiadott 1875. évi 1064. itteni rendelet III. fejezetében, különösen pedig az ezen fejezet 36. §-ában és a II. fejezet 30. §. 7. pontja alatti b) kikezdésében előírtak értelmében azonnal intézkedjék.

A Pozsonyvidéki Lapok jelentik:

---

*) L : a „V.” e. i. 3. sz.

A marhavész behozatalának meggátlására alakított drö-singi vészkerületbe Kukló, Búrszentgyörgy, Székelyfalva, Szt.-János, Závod, Nagylévárd, Kislévárd, Malaczka, Kiripolcz, Gajar, Jakabfalva, Dinburg, és Magyarfalva községek, — a Hof körüli vészkerületbe pedig Dévényujfalu, Dévény, Károlyfalva, Hidegkut, Lamacs, Besztercze, Mászt, Stomfa, Zohor és Hochstettnó községek vonattak be.

Pozsonymegye alispánja a keleti marhavész elleni intézkedésekről szóló törvény értelmében elrendelte, hogy a vészkerülethez tartozó községek összes marhaállománya sietősen számbaveendő ; a községbeli szarvasmarha-, juh- és kecskefalkáknak egymással való érintkezése és a határból való kihajtása megakadályozandó; azonfölül — amennyiben ezt a helyi viszonyok megengedik — a szigorú istállózást rendelte el, általában zárlat ideje alatt a vészkerülethez tartozó határok között, vagy azokból kifelé szarvasmarhák által vont szekerekkel való közlekedést, — szabadon járó marháknak, juhoknak, kecskéknak egyik határból a másikba, vagy azokból kihajtását betiltotta, — Ez idő alatt a marhavásárok beszüntetésén felül, kérődző állatoktól származó nyerstermékek se árusíthatók el.

Pénteken, szeptember 9-én Dévény-ujfaluban egy elhullott és két lebunkózott szarvasmarhán a keleti marhavész bizottságilag megállapítatott. — Dévényujfalu községe katonai haderővel (újabban 34 harcos megfelelő számú altiszt kíséretében) körülzárattott, a réven való közlekedés beszüntetett, vészbizottság és vészbiztosok állítottak fel.

Szombaton d. e. 10 órakor, Klima mm. vészbiztos ki jelenleg a vész színhelyén időz, vett távirati értesülés szerint, Dévényujfalu községében már 19 vészes udvart jelez. Ezzel a központi vészbizottság megalakításának és működésének elnöklete alatt a tisztí főorvos (Dr. Lendvay) és hatósági állatorvos (Palm Nándor), mint törvény által kijelölt tagokhoz Dr Szamarjay Károly, Bathó Ferencz, Gersich György és Szovinetz István kértetik föl a bizottság tagjaiul. — Az első alakuló gyűlés szeptember 12-én d. e. 10 órakor a megyei kisteremben tartatott meg.

A Pester Lloyd mai reggeli számában Malaczkáról, f. hó 11-ről a keltezve, következő távirat foglaltatik: „A marhavész

a vészes területen tovább terjed és Magyarország belseje felé vonul. A miniszteri intékedések elégteleneknek bizonyulnak. Skaliztól-Dévényig zárvonalat kellett felállítani; hiány van vész biztosokban és állatorvosokban. Ha a bajon azonnal segítve nem lesz, nagy a veszély".

Erre vonatkozólag az Orsz. Ért. illetékes helyről nyert értesítés alapján következő felvilágosító adatokat közöl:

Tegnap (f. hó 11-ről) d. u. 6 órától keltezett távirat szerint, — mely a magyar kir. földmivelés-, iper-, keresk. miniszterium részéről rögtön kiküldött L i p t h a y oszt.tanácsostól érkezett, — Magyarországon még más h e l y ü t t marhavész nincs mint pusztán Dévény-Ujfaluban.

Tehát azon kifejezése a Malaczkáról szóló táviratnak, hogy a marhavész terjed a vészes kerületen és magyarország belseje felé vonul, Magyarországra nem alkalmazható. Ausztriában igenis, terjed a vész, az ideérkezett tudósítások szerint is. Ami pedig azt illeti, hogy nem volnának kellő intézkedések téve, ez nem áll, a mennyiben Liphay oszt. tanácsoson kívül 8 állami állatorvos is küldetett ki a hely színére, a szükséges intézkedéseknek megtétele ellenőrzése végett.

Pasteur Budapesten. Megvalósul azon hírünk, írja az „Egy-s." hogy Pasteur, a nagyhirű francia tudós Budapestre fog érkezni, hogy lépfene beoltási módszerét bemutassa. Mint táviratilag jeleztetett, ma kellett megérkezni T u 11 i e r-nek, Pasteur asszistensének Parisból, hogy az előintézkedéseket a kísérletekhez megtegye. Sajnos, hogy Liphay István osztálytanácsos, kinek első sorban köszönhetjük, hogy Pasteur megnyerett, a Dévényujfaluban kiütoött marhavész folytán a fővárostól távol van, s így őt Tormay Béla fogja képviselni. Az érdekes mutatóanyagok tudományos és szakkörökben nagy érdeklődéssel találkoznak. Mint értesülünk, a magy. tudományos akadémia, a kir. tud. egyetem, az országos gazd. egyesület, a földmivelési miniszterium és a természettudományi társulat küldöttek által fogja magát képviseltetni, méltányolván a lépfene beoltási módszernek ugy tudományos mint gyakorlati szempontból végtelen horderejét.

A marhavész. A kereskedelmi miniszteriumhoz érkezett újabb távirati jelentés szerint a marhavész Magyarországon

csakis Dévény-Ujfalura szoritkozik és így a vész továbbterjedéséről felmerült hírek alaptalanok.

A főváros h. polgármestere a földmivelési miniszterium rendeletében foglalt utasításokhoz képest az 1874. XX. t. ez. II. s III. fejezetei által előirt óvintézkedéseket azonnal megtette. Nevezetesen megalakította a központi vészbizottságot, melynek tagjai lettek a hivatalból kinevezendő tisztifőorvoson és Zofahl Ernő állatorvoson kívül dr. Szabó Alajos és Kern Ferencz, biz. tagok. Elnökhelyettesül Andrássy Zsigmond tanácsnok neveztetett ki. Ezenkívül hirdetmény útján figyelmezteti a főv. polgármester a lakosságot, különösen pedig a szarvasmarhatulajdonosokat s mindazokat, kik valamely, a főváros területén levő szarvasmarha belső betegségről tudomással bírnak, hogy azonnal jelentést tegyenek az előljáráóságoknál, különben 500 frtig terjedhető bírság vár rájuk. A bejelentett esetek az előljáráóságok által bejelentetvén, mindenütt vizsgálat fog tartatni s ha csak gyanu is támad a veszély felől, az udvar elzáratik és a beteg marha elkülönítetik. Megfognak tétetni a közegészségi törvény valamennyi intézkedései. A miniszteri rendelet, mely érkezett, valamennyi előljáráóságnak, a vásárigazgatóságnak stb. megküldetett. „Egy-s.”

A mi fiatalságunk köréből. Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy a tisztelt szaktársakat tudósithassuk azon örvedetes haladásról, mely a budapesti állatorvosi tanintézet hallgatóinál észlelhető.

Hogy a kor kívánalmainak minden tekintetben megfelelő új állatorvosi tanintézetnek, művelt és értelmes hallgatósága is van, bizonyítja azon körülmény is, hogy e hó 17-én fényesen sikerült ismerkedési estélyt tartott.

Hogy pedig mily hatással van egy ismerkedési estély az összes hallgatóság között elkerülhetlen szükséges benső viszony kifejlődésére, arra nézve legyen szabad felemlitenünk, hogy az így kötött baráti frigy folytán az osztálykülönbözet elenyészik, mi által az első éves hallgatónak is nyílik alkalom (nem úgy, mint ezelőtt) másod és harmad éves kollegáival barátságos és bizalmas eszmecserét folytatni. Nagyon csalódnék, a ki ezen

válaszfalak lerombolását, melyek eddig az egyes osztályok között ugyancsak magasan meredeztek, csekélységnek venné ; nagy és örvendetes esemény ez nálunk, hiszen ha visszatekintünk, alig mertük volna reményleni egy ilyen estély megtartását csak 3—4 évvel ezelőtt is; s ime ez alkalommal, daczára azon számos akadálnak, melyek utjában állottak s melyeknek eltávolítása nem csekély fáradságába került az eszme megpendítőinek, az estély oly nagyszerűen sikerült, hogy a várakozást jóval felülmúlta.

Semmi esetre sem a mulatás vágya, vagy a kicsapongó szellemnek féken nem tartható kezei voltak azon tényezők, melyek a hallgatóságot az estély létesítésére ösztönözték. Nem! Szemeik előtt sokkal nemesebb cél lebegett, t. i. egy önképző-kör alakítása. Ez ugyan nem új eszme, mivel már 1877-ben, de későbbben is tartattak e végből összejövetelek s a belügyminister ur ö excellentiája által 1878-ban jóváhagyott alapszabályok, amaz értekezletek eredményeként tekintendők.

Az alapszabályok jóváhagyása után az 1880/1-ik tanévben az önképző-kör megalakult úgy a hogy, de működését nem kezdhette meg, mivel alkalmas helyiséggel nem rendelkezett.

Most azonban, midőn ő nagysága Tormay Béla igazgató ur, vezérelve a hallgatókhoz való szeretetétől az újonnan épült intézetben a hallgatóság számára egy olvasótermet rendeztetett be, az eszme testté válhat; de nem is kételkedünk, hogy azzá fog válni, mivel a hallgatóság között jelenleg uralgó szellem erről teljesen biztosít.

Hogy magáról az ismerkedési estélyről szóljunk, az, mint már fennebb jeleztük, nagyszerűen sikerült. Ott láttuk az intézet hallgatóságának színét, javát. Számra nézve vagy ötvenen lehettek, kik a sugárut egyik igen csinosan feldiszitett vendéglőjében jó izletes magyar vacsora, bor és zeneszó mellett töltöttek el az estét. Mint vendégek jelentek meg Jakab László tanársegéd ur s Berrár Antal ösztöndíjas állatorvos ur.

A felköszöntők sem hiányoztak. Mondottak hazafias és alkalmi diktiókat; így Bürgner Mór szigorló az állatorvosok meleg, hazafias érzületét tolmácsolva Ő felségére a királyra és fenséges családjára emelt poharat. Fein Dávid III-ad éves, egyet-

értésre és összetartásra buzdítván a fiatalságot, éltette Tormay Bélát, mint az állatorvostanhallgatók Maecenását. Utána Jakab László t. segéd hosszab beszédben ecsetelte az intézet közel multját és az állatorvosok feladatát a jelenben, végül az estélyt rendezők egészségére üritvén poharát. Erre hallgatóság nevében Fein Dávid mondott köszönetet Jakab és Berrár uraknak, hogy jelenlétükkel a hallgatóságot megtisztelték. Nagy hazánk fiáról, Kosut Lajosról is megemlékeztek harsogó éljenekkel. Selinger ő nagyságára, Tormay Béla, igazgató úrra és a nagyságos tanári testületre; Torma János Jakab Lászlóra és Fein Dávidra üriték poharukat stb.

Jakab László t. segéd látván ama lelkesedést, ama szeretetet, melylyel az összes hallgatóság jó tevőjét, jó akaróját Tormay Béla, kir. tanácsos és igazgató úr ő nagyságát elhalmozta, indítványozza, hogy ő nagysága a történekről sürgöny utján értesíttessék. Az indítványt a hallgatóság határtalan lelkesedéssel fogadta; ő nagysága utazása miatt azonban, holléte nem lévén megállapítható, a sürgönyzés elhalasztást szenvedett.

A felköszöntések hosszú sorából leginkább azon szeretet, azon ragaszkodás tűnt ki, melylyel az intézeti hallgatóság igazgatóján s tanárjain függ és a tanár segédek iránt is viseltetik.

A kedélyes beszélgetésnek az óra intő szava vetett véget, mely éjfélt után egyet hangoztatva bucsúzott el a legjobb hangulatban szétoszló ifjúságtól. ...n...d.

Személyi hírek. Tormay Béla kir. tanácsos, az állatorvosi tanintézet igazgatója hosszabb utra indult (mint halljuk, francia-és angolországba); távolléte alatt az igazgatósági teendőket Thannoffer Lajos dr. tanár végzi. Az állatorvosi tanintézetben üresedésbe jött volt segédi állomásokra és pedig a belgyógyászatira Jakab István, a tenyésztési tanszéknel volt segéd lett áthelyezve, a sebészetre Grosz Ferencz egy év tartamára megerősítve, az állattenyésztési tanszék mellé pedig Kovács Árpádot nevezte ki a nmélt. Miniszterium. — Az ösztöndíj állomások közül a bonczteni tanszék mellé Schwarzkabnák, a belgyógyászat mellé Berrár Antalnak, adományoztatott.